

Galina Zavadska

**Kanonu dziedāšana kā viena no muzicēšanas formām topošā mūzikas skolotāja
harmoniskās dzirdes attīstībai**

Anotācija

Harmoniskā dzirde, tāpat kā jebkurš cits muzikālās dzirdes veids, attīstās muzicēšanas procesā.

Viena no mūzikas skolotāja profesionālajām prasmēm ir daudz balsīga dziedāšana *a'capella*, kuras veidošanās un attīstības procesā ir nepieciešama iepriekš iegūto muzikālo priekšstatu bāze: noteikts dzirdes un intonēšanas attīstības līmenis, sistemātisks darbs nepieciešamo dziedāšanas prasmju apgūšanā. Kanons ir viens no izplatītākajiem daudz balsības žanriem, kura dziedāšanā galvenais – prasmes patstāvīgi vadīt savu partiju un pārdomāti to ievīt vispārējā daudz balsīgajā skanējumā.

Pētījuma mērķis: raksturot kanonu dziedāšanas prasmes veidošanās un attīstības posmus.

Balstoties uz ilggadēju pedagoģisko pieredzi, šajā pētījumā izdalīti un raksturoti daudz balsīgas (pamatojoties uz kanonu dziedāšanu) dziedāšanas prasmes veidošanās un attīstības posmi topošā mūzikas skolotāja harmoniskās dzirdes attīstības kontekstā.

Atslēgas vārdi: harmoniskā dzirde, kanonu dziedāšanas prasme, topošais mūzikas skolotājs.

Ievads

Latviešu mūzikas kultūras attīstība ir cieši saskaita ar kora dziedāšanas tradīcijām. Kā kolektīvās muzicēšanas veids, kordziedāšana ir Latvijas kultūras neatņemama sastāvdaļa, nepārvērtējams un neaizstājams, gadu simtos pārbaudīts latviešu tautas garīgās un radošās izaugsmes faktors (Zavadska, 2015).

Harmoniskā dzirde – viena no muzikālās dzirdes sastāvdaļām. Harmoniskās dzirdes attīstības secīgums un mērķtiecība ir nepieciešamais priekšnoteikums daudz balsīgai kora dziedāšanai. No harmoniskās dzirdes attīstības līmeņa ir atkarīga intonēšanas tīrība korī, kora ansamblis. Kanons – viens no kora un ansambļu muzicēšanas veidiem, kuru dziedot ir jāprot patstāvīgi dziedāt savu partiju un pārdomāti to ievīt vispārējā daudz balsīgajā skanējumā.

Kanonus, kā atzīmē Dž. Kantrīmens (*J. Countryman*) (2008) parasti uzskata par pedagoģiskiem vingrinājumiem, nevis kā ansambļa vai kora repertuāra skaņdarbiem. Tāpēc topošajam mūzikas skolotājam ir svarīgi prast izmantot kanonus, sagatavojot bērnus daudz balsīgai dziedāšanai *a'capella* pedagoģiskajā praksē. Kanoni, pēc Ralfa Lorenca (*Ralph Lorenz*) domām, “ir ārkārtīgi efektīvs paņēmiens uzsākot polifonijas apguvi; studenti var

praktizēties un apgūt vienbalsīgu melodiju dziedāšanu, pirms pāriet uz polifonisku dziedāšanu” (Lorenz, 1995: 84).

Citi pētnieki uzsver, ka kanonu dziedāšana veicina spēju dziedāt unisonā; attīsta izpratni par daudzbalsīgu dziedāšanu, kas attīsta harmonisko izpratni un uzlabo intonāciju (Ries & Campus, 2018).

Pētījuma mērķis: raksturot kanonu dziedāšanas prasmes veidošanās un attīstības posmus.

Pētījuma metodes:

- metodiskās un teorētiskās literatūras, pedagoģisko tehnoloģiju analīze pētījuma tēmas kontekstā;
- kanonu apguves modelēšana ansambļa vai kora dziedāšanas procesā.

Kanona būtība, tā veidi un formas

Kanons ir viena no daudzbalsīgās polifoniskās mūzikas formām un tas ir saistīts ar Eiropas mūzikas kultūras attīstību. Polifoniju Džozefs Džordanijs (*Joseph Jordania*) definē kā mūzikas veidu, kurā vienlaikus dzird vairāk nekā vienu skaņdarbu (Jordania, 2016).

Visfundamentālākie kanona paraugi demonstrē īpašā veidā organizētu veselumu, kas apvieno sevī tēlaini-emocionālu saturu ar stingri saskaņotu muzikālo struktūru (Feierabend, 2014).

Etimoloģiski vārds “*canon*” cēlies no Grieķijas – *κανών* rīkste, taisna nūja, brusa, mērkoks, lineāls iedaļu atzīmēšanai (tas ir, būtībā, brusa kā mērīšanas priekšmets), likums, norma, noteikums. Tā ir daudzbalsīgās mūzikas forma, kas balstās uz precīzu imitāciju, kurā vadošās balss melodiju atkārto citas balsis pēc noteiktiem balsis iestāšanās intervāliem. Melodija, kas skan no paša kanona sākuma, tiek saukta par propostu, bet balsis, kas iestājas vēlāk – par rispostu (dažreiz var atrast latīņu apzīmējumus *dux* - "vadītājs" un *comes* - "pavadonis"). Kanonā pavadošās balsis var precīzi sakrist ar vadošo melodiju (šādu kanonu sauc par vienkāršu), vai arī tās iegūst no vadošās melodijas saskaņā ar noteiktiem noteikumiem (Холопов, 2015).

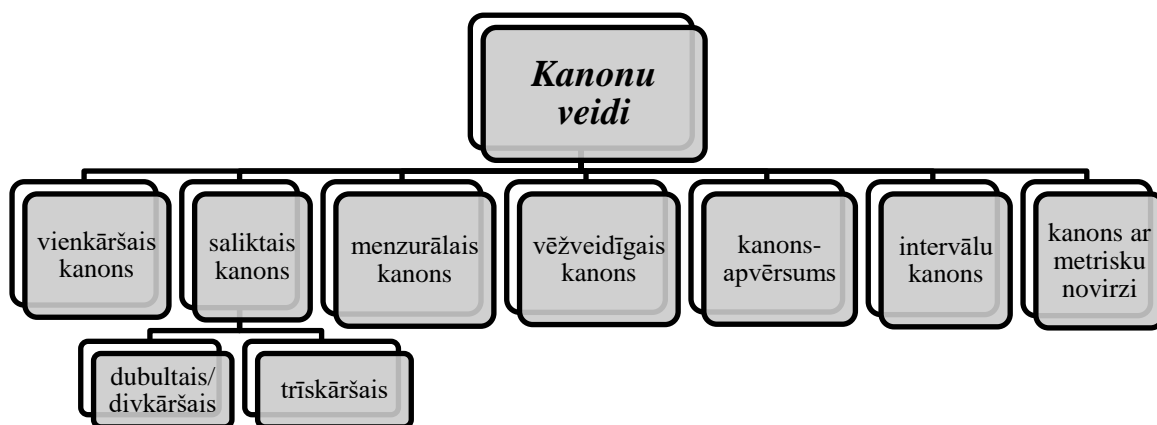
Pamatojoties uz dažādu autoru klasifikāciju (Harold Owen's, 1992; Feierabend, J. 2014; Вишнякова, Т., Соколова, Т., Мнацаканян, Э., 2015; Холопов, Ю., 2015; The Hammil, J. 2016), kanonus var iedalīt pēc sekojošām pazīmēm:

- balsu skaits;
- laika atšķirība starp balsu iestāšanos;
- intervāls starp balsu iestāšanos (kanons pirmā, kvartā, kvintā, oktāvā utt.);
- propostas un rispostas attiecība (rispostas kustības virziens attiecībā pret propostu, rispostas temps);
- propostas intervālu atkārtošanās precizitāte ar rispostām;

- vienlaikus imitēto tēmu skaits (vienkāršais kanons, dubultais utt.);
- imitēšanas forma (kanons palielinājumā, samazinājumā).

Kanonu veidi

1. attēlā shematiski attēloti kanonu veidi.

1. attēls. Kanonu veidi

Vienkāršais kanons - visvienkāršākais un elementārākais divu vai vairāku balsu kanona tips. Šādā kanonā galvenās balsis melodiju precīzi reproducē pavadošās balsis, kuru iestāšanās ir pieļaujama oktāvu augstāk vai zemāk par galveno balsi.

Saliktais kanons vai **divkāršais** – **trīskāršais**. Šajā formā kanonam ir dažādas tēmas, un katrai tēmai ir savas pavadošās balsis. Piemēram, divkāršajā jeb dubultajā kanonā ir divas propostas un divas rispostas, tas var būt ierobežots un bezgalīgs. Minimālais balsu skaits dubultā kanonā – četras.

Intervāla kanons – pavadošās balsis iestājas intervālā ar galveno balsi. Precīza rispostas un propostas sakritība šajā gadījumā nav obligāta. Intervāla attiecības starp galvenās balsis blakus esošajām skaņām var tikt mainītas pavadošajā balsī uz tāda paša nosaukuma skaņām, piemēram, mazā sekunde – uz lielo. Precīzā atkārtojumā kanonu sauc par *precīzo kanonu*, ar neprecīzu atkārtojumu – par *diatonisko*.

Kanonā-apvērsumā risposta ir propostas apvērsums. Gadījumā, ja propostas melodijā notiek lēcieni, rispostas melodijas analogā vietā lēcieni notiek tieši pretēji. Saglabājot intervālu lēcienā propostā un rispostā, kanons kļūst par **spoguļkanonu**.

Vēžveidīgā kanona uzbūves pamatā ir atgriešanās kustības princips, kad rispostas melodija tiek izteikta pretējā virzienā. Šādus kanonus sauc arī par galda kanoniem: kanona partitūru varēja novietot galda centrā, galveno balsi atskaņoja no kreisās uz labo pusi, bet pavadošā balss – no labās uz kreiso pusi.

Menzurālā (proporcionālā) kanonā risposta ir laika ziņā mainīta proposta, t.i., katru rispostas melodijas toni var palielināt vai samazināt noteiktu reižu skaitu attiecībā pret propostu.

Kanonā ar **metrisko novirzi** pavadošajā melodijā notiek daļu metriskā nobīde: vājās – ar spēcīgajām un otrādi.

No struktūras (formas veseluma) viedokļa kanonus iedala šādi:

- kanons ar vienlaicīgu balsu pabeigšanu, kurā noslēdzošajā kadencē polifoniskās faktūras imitācija netiek izturēta;
- kanons, kas beidzas ar pakāpenisku balsu izstāšanos pēc kārtas, saglabājot rakstības imitāciju;
- bezgalīgais kanons, kurā kanona noslēgums pāriet tā ievadā (šādu kanonu var izpildīt bezgalīgi ilgi). Bezgalīgā kanona paveids – kanoniskā sekvenca.

Atkarībā no kanonu pieraksta izšķir arī **slēgtos, noslēpumainos un vienkāršos (atklātos)** kanonus.

Kanoniskās formas attīstības sākumposmā komponisti nepierakstīja visas balsis, bet pierakstīja tikai propostu ar īpašām atzīmēm, norādot laiku, intervālu un secību rispostas iekļaušanai. Šādu kanonu sauca par slēgtu. Noslēpumainajā kanonā tika ierakstīta tikai galvenā balss, nenosakot noteikumus par pavadošo balsu iestāšanos. Šāds pieraksta paņēmiens deva izpildītājiem iespēju improvizēt. Visizplatītākais balsu pieraksta veids ir atklātais kanons, kurā tiek rakstītas visas balsis (Вишнякова, Соколова, Мнацаканян, 2015).

Jēdziena, kanonu tipu klasifikācijas kontekstā ir nepieciešams pieskarties arī termina “raunds” izpratnei. Džoanna Hammila (*Joanne Hammil*) to definē kā “round” – *raunds, aplis*, kā likums, tas ir daudz vieglāks kanons dziedāšanai, kura “noteikums” ir tāds, ka nākošās balsis seko pirmajai precīzi imitējot tās pašas notis noteiktā laika intervālā, turpinoties atkal un atkal līdz patvaļīgi izvēlētam galapunktam. Katra balss pēc melodijas izdziedāšanas atgriežas sākumā, un tāpēc skaņdarbs it kā griežas pa apli. Muzikālajā kanoniskajā žargonā raunds – tas ir bezgalīgs kanons (bez noslēdzošās kopas) unisonā (kurš sākas tajā pašā augstumā). Autore tālāk pasvītro, ka *kanons* un *raunds* nav sinonīmi: terminus “raunds” un “kanons” bieži lieto kā savstarpēji aizvietojamus, kaut arī ir daudz kanonu, kas nav raundi. Dziesmas ar precīzu pirmās balss imitāciju bieži tiek sauktas par kanoniem, nevis raundiem, ja izpildās viens vai abi no šiem diviem nosacījumiem:

1) sekojošās partijas atdarina pirmo balsi un var iestāties pēc vairākām taktīm (un tāpēc ne obligāti dala visu melodiju garās frāžu daļās, kas ir savstarpēji harmoniskas);

2) katrai balsij ir gala noslēgums (Hammil, 2016).

Darba posmi pie kanona

Topošā mūzikas skolotāja praktiskā darba sākotnējā posmā pie daudz balsības ansambļi vai korī var kļūt darbs pie kanona, jo kanonu dziedāšana ir kā saikne starp vienbalsīgu un daudz balsīgu sniegumu. Kanonu dziedāšana veicina harmoniskās dzirdes attīstību – prasmes apgūšanas sadalīt uzmanību starp balsīm un dzirdes kontroli.

Sagatavošanās posms

Kanonu dziedāšana, no vienas puses, ir diezgan viegls uzdevums, jo šķiet, ka ir pietiekami visiem labi iemācīties vienu melodiju, un to var dziedāt vairākās balsīs. Taču kvalitatīvi un patiesi kompetenti izpildīt kanonu, tas izrādās faktiski ļoti grūts, sarežģīts uzdevums. Tāpēc pirms praktiskā darba pie kanonu dziedāšanas notiek sagatavošanās posms.

- **Mīmiskais kanons.** Šādā kanonā par tēmu kļūst noteiktu sejas muskuļu kustību secība. Mīmikai var pievienot skaņas-izsauceņus, galvas šūpošanu, minimālu žestu daudzumu. Par mīmikas kanona tēmu var kļūt grimašu secība.

- **Runas kanons.** Par kanona tēmu kļūst poētiskais teksts, kuru izpilda noteiktā organizētā ritmā. Vēl pirms dziedāšanas, ja kanonā ir ritmiskas īpatnības, ir nepieciešams atsevišķi piestrādāt pie tādām grūtībām kā "punktētais ritms", "sinkope", "notis ar punktu" utt.

Sākotnējā iepazīšanās posmā ar kanonu – lai apgūtu tā formas, var piedāvāt audzēkņiem izpildīt ritmisko kanonu, izmantojot mūzikas instrumentus (piemēram, pirmā balss – bungas, otrā balss – marakasi).

Darbs ar melodisko kanonu

Tatjana Višņakova (*Татьяна Вишнякова*), Tatjana Sokolova (*Татьяна Соколова*), Eļina Mnacakanjana (*Элина Мнацаканян*) piedāvā sekojošu darba secību skaņdarba (kanona) apgūšanā:

- Kanoniskās melodijas *pirmais dziedājums* ir iepazīšanās posms. Tā mērķis ir iepazīties ar muzikālo materiālu. Kanoniskā melodija tiek izpildīta no sākuma līdz beigām mierīgā tempā.
- *Otrā dziedājuma* mērķis ir strādāt pie identificētajām grūtībām un frāzējuma.
- *Trešais dziedājums* ietver štrihu un dinamiskā plāna precizēšanu, kulminācijas veidošanu.

- *Ceturtais dziedājums* tiek izpildīts unisonā ar vārdiem. Notiek darbs pie skaņdarba rakstura un dikcijas grūtībām/problēmām.
- *Noslēguma dziedājums*. Izpildītāji tiek sadalīti grupās, tiek precizēts katras partijas iestāšanās brīdis, balsu iestāšanās kārtība. Tāpat ir svarīgi arī precizēt brīdi, kad kanons beidzas. Turklāt iepazīšanās posmā kanoniskās melodijas izpildījumu var pavadīt klavieres. (Вишнякова, Соколова, Мнацаканян, 2015).

Albertas Universitātes asociētā profesore, Dr. Ardelle Rīsa (*Ardelle Ries*) un Augustana Kampus (*Augustana Campus*) un sniedz savas rekomendācijas kanonu apguvē:

1. Dziedāšanas laikā ritmiski soļot.
2. Ritmiski soļot un vienlaicīgi plaukšķināt ritmu dziedāšanas laikā vai soļot un plaukšķināt ritmu bez dziedāšanas.
3. Dziedāt kanonu unisonā: klase ir sadalīta grupās – grupas plaukšķina ritmu vai sit ritmu, vai dzied.
4. Dziedāt kanonu unisonā: pedagogs dzied vai plaukšķina otro balsi, audzēkņi nosaka, ko dara skolotājs.
5. Dziedāt kanonu: klasi sadala divās grupās – abas dzied.
6. Atlasīt mazākas grupas, lai kanonu dziedātu atsevišķi audzēkņi. (Ries, Campus, 2018).

Mūzikas pedagoģe Džoanna Hammila (*Joanne Hammil*) (Hammil, 2016) norāda, ka dziedāšanas laikā ir nepieciešams ņemt vērā daudzus faktorus, kas būtiski ietekmē dzirdi. Tāpēc viņa iesaka daudz eksperimentēt ar sekojošiem mainīgajiem lielumiem:

- 1) Raunds (kanons) skanēs pilnīgi atšķirīgi atkarībā no oktāvu diapazona un, līdz ar to, sieviešu vai vīriešu balsu secības, jo tas maina intervālu struktūru dziesmā.
- 2) Tie skanēs ļoti atšķirīgi atkarībā no izmantoto daļu skaita. Raunds (kanons) var sākties, piemēram, sākot ar otro daļu, bet pēc tam pievieno nākamās daļas daudz vēlākos nākamajos ciklos. Daži raundi (kanoni), it īpaši tie, kuros ir daudz īsu partiju, patiesībā var skanēt interesantāk, ja tos atskaņo ar mazāku partiju skaitu, jo tas ļauj skaņām sekot mainīgajā melodijas vilnī visā dziesmā un izvairīties no tā, ka katra īsā frāze skanētu vienādi.
- 3) Iestājušos balsu secība ļoti ietekmē skaņu. Sākumā dziedot katru otro partiju, bet pēc tam tās pievienojot starpposmos sekojošos ciklos, tas rada interesantu “telpas” veidu un interesantas harmoniskās attiecības, kas ir pievilcīgas dažos raundos. Tas ļoti atšķiras no tā izpildījuma, ko var dzirdēt, kad visas partijas tiek atskaņotas uzreiz to skaitliskajā secībā.
- 4) Vienmēr ir jāpieņem interesants lēmums par raunda noslēgšanas veidu: detaļas var izkrist pēc pēdējā cikla noslēguma, vai arī tās var turpināt kustību līdz noteiktajam laikam, kad visas daļas beidzas reizē. Ja tās izkrīt, tās var vai nu palikt malā, vai turpināt atkārtot savu pēdējo frāzi,

lai visas daļas beigtos kopā unisonā, tās var vienkārši pievienoties pēdējās daļas pēdējai rindai, lai pilnībā noslēgtos unisonā utt.

5) Interesants risinājums – instrumentu piedalīšanās (pavadījums vai dziedāšana bez tā?). Pavadījums varētu paslēpt bagātīgo balsu kontrapunktu, taču var būt arī uzlabojums, ko var sniegt tikai pavadījums.

Džoanna Hammila (*Joanne Hammil*) tekstā no priekšvārda *Joanne's Songbooks, Rounds & Partner Songs Vol 1 and Vol 2* (Hammil, 2016), pievieno *Raundu mācīšanas un dziedāšanas padomus*:

- Kad ir iespējams, dziediet pa apli, lai visas daļas ir vērstas viena pret otru. Tas ne tikai nodrošina vislabāko akustiku visu partiju klausīšanai, bet arī palīdz dziedātājiem dzirdēt melodiju un harmoniju plūsmu.

- Mēģiniet praktizēt vingrinājumus bez vārdiem, izmantojot vienkāršu patskani vai zilbi, piemēram, “du” vai “na”, kad cenšaties radīt labu harmonisku mikslī; harmonijas var noslēgties blīvāk nekā tad, kad katra daļa dzied atšķirīgus vārdus ar dažādiem līdzskaņiem un patskaņiem.

- Instrumentāli atskaņota raunda klausīšanās arī labāk atklāj harmoniju tā paša iemesla dēļ: tas novērš akordu tīro toņu izkropļojumus ar dažādiem līdzskaņiem un patskaņiem, kas rodas to dažādās daļās vienlaicīgi.

- Mēģiniet stāvēt daudzās mazās grupās (kvarteti četriem posmiem, trio trīs posmiem un tamlīdzīgi), kad visi dziedātāji no “pirmās daļas” sāk pirmie, bet pēc tam visi dziedātāji no “otrās daļas” utt.

- Kustības pievienošana dziedāšanas laikā var būt ļoti aizraujoša:

- ļaujiet visiem sākt nejauši izlases veidā staigāt pa istabu;
- izveidojiet horeogrāfiju dažādām skaņdarba līnijām un vērojiet, kā līdzīgu kustību cikliskā plūsma papildina kontrapunkta vizuālo elementu.

- Mēģiniet izdziedāt vienu ciklu ar “oh” (bez vārdiem), bet pēc tam atgrieziet vārdus nākamajā ciklā. Tas var piešķirt dažādību jebkurai dziesmai, bet dziedāšanas raundos sevišķi efektīvas ir pakāpeniskas izmaiņas uz “ooo” un atpakaļ pie vārdiem.

- Reizēm dziediet ļoti klusi. Tas palīdz ikvienam atgādināt, ka nevajag dziedāt citas partijas, lai dzirdētu paša partiju, un mudina uzmanīgāk ieklausīties visu daļu savstarpējā saistībā.

- Lai dzirdētu visu melodijas skaistumu ar līdzsvarotām daļām, stāvot pēc kārtas raunda centrā, dziedātāji vienkārši klausās.

- Lai arī visās partijās ir vienāds skaļums, kā likums, labs mērķis partiju līdzsvarošanai, dažās dziesmās ir frāzes, kas izklausās lieliski, ja tās tiek īpaši uzsvērtas.

- Līdera klātbūtne katras partijas sākumā ir ļoti noderīga, dziedot kopā ar jaunu grupu vai ar lielu cilvēku grupu. Dziedot ar maziem bērniem, izmantojiet atsevišķus bērnus kā katra skaņdarba daļas līderus.

- Raundi nodrošina ideālu vokālās improvizācijas “lidojumu augšup”. Pēc raunda nodziedāšanas pēc dažiem cikliem mēģiniet improvizēt ar kādu raunda frāzi vai vārdu, vai pat veselu teikumu, kamēr visi turpina dziedāt.

Vienkāršu kanonisku melodiju izpildīšana ir ļoti noderīga daudzbalsīgas dziedāšanas apgūšanas sākotnējā posmā, jo ļauj attīstīt dzirdes kontroles iemaņas.

Daudzās mūzikas mācību programmās daudzbalsīga (divbalsīga) kanonu dziedāšana tiek ieviesta sākot no 3. klases, sākot ar pašiem vienkāršākajiem raundiem, piemēram, skat. 2. attēlu.

Frè - re Jac - ques, Dor - mez - vous ? Son - nez les ma - ti - nes, Ding, daing, dong !

Frè - re Jac - ques, Dor - mez - vous ? Son - nez les ma - ti - nes,

Frè - re Jac - ques, Dor - mez - vous ?

Frè - re Jac - ques,

2. attēls. *Frere Jacques*

(https://dic.academic.ru/pictures/wiki/files/89/YB4001Canon_Frere_Jacques.png)

Daniels J. Levitins (*Д. Левитин*) (2006) citē pētījumu par smadzenēm, kurš apliecina neirobioloģisko iemeslu šai laika gaitā pārbaudītajai praksei – neievieš kanonu dziedāšanu līdz 3. klasei. Bērnu, kas jaunāki par astoņiem gadiem, “uzmanības sistēma”, it īpaši neironu tīkls, kas savieno lielā **smadzeņu** saikļa esošās jostas krokas un galvas smadzeņu orbitofrontālos apgabalus, nevar adekvāti filtrēt nevēlamus vai traucējošus kairinātājus līdz astoņu gadu vecumam (Levitin, 2006: 224).

Tiklīdz bērni ir gatavi vokālajai attīstībai un prot dziedāt taktsmērā, kanoni ir lielisks ievads daudzbalsīgajā dziedāšanā. Apgūstot atsevišķus posmus sākotnēji vienas balss skanējuma, pēc tam viņi iegūst lielu brīvību daudzbalsīgā kanona izpildījumā.

Bieži vien par mācību materiālu kanona dziedāšanai kļūst tautas dziesma. Daudzu mūsdienu kanonu krājumu pamatā ir dažādu tautību tautasdziesmas. Šī tradīcija pastāv arī latviešu mūzikas kultūrā (skat. 3. attēlu).

Bēdu, manu lielu bēdu

The image shows a musical score for a Latvian folk song. It consists of two staves of music in 4/4 time. The first staff is marked with a '1' above it and contains the melody for the first line of the song. The second staff is marked with a '2' above it and contains the melody for the second line. The lyrics are written below the notes. The first line of lyrics is 'Bē - du, ma - nu lie - lu bē - du, es par bē - du ne - bē - dāj'.' and the second line is 'Ram - tai, ram - tai, ra - di ri - di rī di, ram - tai - rī - di, ra - la - lā.'

3. attēls. Latviešu tautasdziesma

Tautas dziesmas dziedāšana kanonā ievērojami atvieglo daudzbalsīgas dziedāšanas apgūšanu, jo jau pazīstamas melodijas intonēšana veicina prasmes dzirdēt savu un paralēlo partiju, dzirdes kontroli.

Kanoni ir arī bagātīgs materiālu avots tiem kolektīviem, kuros dzied zēni ar mainīgām balsīm. Piemēram, kamēr nemainīgās balsis dzied kanonu, mainīgās balsis var dziedāt pedāļa skaņas, dažādas ostinantās melodijas.

Secinājumi

- Harmoniskā dzirde ir viens no muzikālās dzirdes komponentiem un jebkura to izpausmes forma ir tieši saistīta ar iekšējās dzirdes darbību. Kanons ir viena no studējošo harmoniskās dzirdes attīstības formām.
- Pastāv daudz dažādu kanonu klasifikāciju sistēmu, no kurām visbiežāk sastopamas: vienkāršie, saliktie, intervālu, vēžveidīgais, spoguļa, ar metrisko nobīdi.
- Daudzi pētnieki piedāvā savas metodiskās izstrādes kanonu dziedāšanas mācīšanā, sniedz praktiskus padomus, no kuriem var izcelt Džoannas Hammilas ieteikumus kā vispilnīgākos un pamatotākos.

- Kanonu dziedāšanu ieteicams sākt tikai no astoņu gadu vecuma, jo līdz šim vecumam veidojas galvas smadzeņu orbitofrontālie apgabali, kas ir atbildīgi par uzmanību.

Literatūra

Boshkoff, Ruth & Kathy Sorenson. (Eds.) (1997). *The Sounds of Rounds and Canons*. Organization of American Kodály Educators.

Feierabend, John. (2014). *The Book of Canons*. Chicago: GIA Publications.
<https://www.giamusic.com/store/resource/the-book-of-canons-print-g8552>

Hammil, Joanne (2016). *Rounds & Partner Songs Volume 1*. Amazon Giveaway
<https://www.amazon.com/Joanne-Hammil-Rounds-Partner-Songs/dp/B0000CDUU2>

Jordania, Joseph (2016). What is polyphony, or how should we define it?
<http://polyphony.ge/en/what-is-polyphony-or-how-should-we-define-it-3/>

Owen, Harold. (1992). *Modal and Tonal Counterpoint: from Josquin to Stravinsky*. Publisher: Schirmer Books.

Ralph Lorenz. (1995). Canon as a Pedagogical Tool: Applications from Sixteenth-Century Wittenberg. *Indiana Theory Review* Vol. 16, 83-104.
<https://scholarworks.iu.edu/dspace/bitstream/handle/2022/3741/LorenzCanonV16.pdf>

Ries, Ardelle & Campus, Augustana. (2018). *Let's Sing the Circle: The Joy and Wonder of Canons!* <https://www.omea.on.ca/wp-content/uploads/2018/10/RiesOMEACanonHandout.pdf>

Levitin, Daniel J. (2006). *This is Your Brain on Music: The Science of a Human Obsession*. New York: Dutton.

Zavadskā, G. (2015). The development of future music teachers' harmonic hearing in a higher education establishment. <https://du.lv/events/galina-zavadskā-toposo-muzikas-skolotāju-harmoniskas-dzirdes-attīstība-augstskolas/>

Вишнякова, Т., Соколова, Т., Мнацаканян, Э. (2015). Каноны для хора. Санкт-Петербург: Планета музыки.

Холопов, Ю. (2015). О принципах композиции старинной музыки. Москва: Научно-издательский центр "Московская консерватория".